

A Levegő Munkacsoport észrevételei Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve REPowerEU-fejezetének tervezetéhez

A Magyarország kormánya által 2023.07.27-én társadalmi egyeztetésre bocsátott „Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve – REPowerEU-fejezet”¹ című tervezet (a továbbiakban: a Tervezet) az alábbi észrevételeket tesszük.

Rendkívül aggályosnak tartjuk, hogy a több mint 2000 milliárd forint felhasználását megalapozni kívánó Tervezet véleményezésére mindössze két hetet adtak, mégpedig a nyári szabadságolások idején.

„1. 'KIEGYENSÚLYOZOTT ENERGIAÁTMENET' KOMPONENS”

„Reformok:

- (1) Az energiaközösségek kibővítése
- (2) Az aggregátorok szerepének erősítése
- (3) A szabályozási tartalékpiacok termékstruktúrájának megújítása az új típusú rugalmasságok piacra lépésének elősegítése érdekében
- (4) Jogi ösztönzők az energiatárolás elterjedéséhez
- (5) Az okosmérők szabályozásának átalakítása
- (6) A hidrogén jogi kereteinek biztosítása
- (7) A megújuló erőművek hálózati csatlakozási engedélyezése
- (8) A biogázra/biometánra vonatkozó stratégia kidolgozása
- (9) A dinamikus árképzés jogi hátterének kidolgozása
- (10) Hálózati tarifák megállapítása
- (11) A hálózati csatlakozási eljárás harmonizálása
- (12) A geotermikus szabályozási keret fejlesztése
- (13) Lakóépületek energiahatékonysági fejlesztésének keretrendszere
- (14) Zöld készségek”

A tervezett reformokkal egyetértünk, azonban elengedhetetlennek tartjuk további három reformelem megvalósítását:

(15) A rezsicsökkentés teljes eltörlése a rászorulóknak egyidejű havi pénzbeni támogatásával, valamint a fosszilis energiahordozók termelése és felhasználása támogatásának megszüntetése

INDOKOLÁS: 2023-ban a kormány 2580 milliárd forintot fordít „rezsivédelemre”², és ezt a támogatást (bár 2023. évinél kisebb összeggel, 1340 milliárd forinttal) 2024-ben is folytatja,³ vagyis ezzel az összeggel támogatja azon energiahordozók felhasználását, amelyet elvben vissza kíván szorítani. Nyilvánvaló, hogy képtelenség érdemi előrehaladást elérni a REPowerEU-ról szóló rendelet⁴ 1. cikkében megfogalmazott célok felé úgy, hogy a kormány jóval nagyobb összeggel

¹ <https://test.palyazat.gov.hu/rrf-repowereu-fejezet-vlemnyezs#>

² <https://kormany.hu/hirek/tobb-jut-a-rezsicsokkent-es-vedelmere-az-orszaggyules-elfogadta-a-2023-as-rezsivedelmi-koltsegvetes-modositast>

³ <https://www.parlament.hu/irom42/04181/04181-0471.pdf>

⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2023/435 RENDELETE (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő

támogatja a visszaszorítandó energiahordozókat, mint a Magyarországnak előírányzott REPowerEU-támogatás teljes összege. Tehát a „rezsivédelmi” támogatások épp az EU céljaitól való további távolodást vetítik előre. Ezen támogatások, valamint számos egyéb, a (fosszilis) energiafelhasználást hatalmas mértékben ösztönző közvetlen és közvetett támogatások nélkül a REPowerEU jelentős részének felhasználása is szükségtelenné válna, hiszen az abban tervezett beruházások megfelelő szabályozás mellett piaci alapon is megtérülnének. Továbbá a „rezsivédelmi” támogatások társadalmilag is rendkívül igazságtalanok, mivel leginkább a gazdagabb rétegeknek – és különösen a leggazdagabbaknak – kedveznek.⁵ Ezért – az Európai Tanács Országspecifikus Ajánlásaival⁶, valamint az EU Alapszerződésében rögzített, „a szennyező fizet” elvvel összhangban – szükséges a rezsicsökkentés eltörlése a rászoruló háztartások rendszeres pénzübeni támogatásával párhuzamosan. Szintén szükséges a fosszilis energiának nyújtott közvetlen és közvetett támogatások megszüntetése.

(16) Átfogó szemléletformáló kampány előkészítése

INDOKOLÁS: Még mindig rendkívül alacsony a lakosság energiatudatossága és hiányosak az ismeretei arról, miként lehet és miért érdemes minél több energiát megtakarítani, illetve kevésbé környezetszennyező fűtési és hűtési módszereket alkalmazni. Ezért ki kell dolgozni egy széles körű szemléletformálási programot az Európai Bizottság, valamint hazai és külföldi civil szervezetek bevonásával.

(17) A hatóságok megerősítése az illegális égetések felszámolása érdekében

INDOKOLÁS: Magyarországon – csakúgy, mint a térség több országában, Lengyelországtól Bulgáriáig – rendkívül elterjedt a lakossági hulladékégetés, ami rendkívül egészségkárosító és hozzájárul a klímaválság fokozódásához.⁷ Az ügyben illetékes kormányhivataloknak nincs kapacitásuk arra, hogy fellépjenek ezen illegális tevékenység ellen. Ezért egyrészt meg kell erősíteni ezeket a hatóságokat, másrészt a jelenleginél nagyobb felhatalmazást kell adni az önkormányzatoknak és a rendőrségnek⁸, hogy szüntessék meg ezeket a jogsértéseket.

„Beruházások:

- (1) Villamos energia hálózatfejlesztés és digitalizálás - COFOG 04.3 Fuel and energy
- (2) Nagynyomású földgáz vezeték-hálózat kapacitásbővítése – COFOG 04.3 Fuel and energy
- (3) Gáztárolók ellátásbiztonsági beruházásai – COFOG 04.3 Fuel and energy
- (4) Adria vezeték kapacitásbővítése és a finomítói rugalmasság fejlesztése – COFOG 04.3 Fuel and energy
- (5) Ipari parkok energetikai célú zöldítése – COFOG 04.3 Fuel and energy
- (6) Zöld gazdasági gyártókapacitások kiépítése – COFOG 04.4 Mining, manufacturing and construction
- (7) Zöld technológiák alkalmazása - COFOG 05.3 - Pollution abatement
- (8) Vállalkozások energiahatékonysági fejlesztései – COFOG 04.3 Fuel and energy
- (9) Hidrogén beruházások - COFOG 04.3 Fuel and energy
- (10) Zöld gazdaság emberi erőforrásának megerősítése - COFOG 09.5 – Education not definable by level
- (11) Földhő hasznosítása - COFOG 04.3 Fuel and energy
- (12) Középletelek energiahatékonysági fejlesztése - COFOG 04.3 Fuel and energy

módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az (EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R0435&qid=1691314558390>

⁵ <http://real.mtak.hu/134263/1/03WeinerSzepA.pdf>

⁶ <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/06/16/european-semester-2023-country-specific-recommendations-agreed/>

⁷ <https://www.levego.hu/kampanyok/waste-campaign/>

⁸ <https://www.levego.hu/hirek/2021/02/ezrek-eletet-menthetnek-meg-az-onkormanyzatok/>

(13) *Lakosság energiahatékonysági beruházásai - COFOG 04.3 Fuel and energy*

(14) *Vasúti szakaszok villamosítása - COFOG 04.5 Transport*”

Törölni javasoljuk az első 9 pontban felsorolt beruházás támogatását.

INDOKOLÁS:

A felsorolt beruházások fosszilis energiahordozók további használatára építő nagy értékű beruházás (pl. százhalombattai finomító átalakítása, kőolaj- és földgáz-infrastruktúra fejlesztése, ipari parkok fejlesztése), amelyekre jelentős uniós források kerülnének elköltésre. Az ilyen – elsősorban profitorientált magáncégek érdekében álló – beruházásokra egyetlen fillér állami vagy uniós forrást (közpénzt) se szabad áldozni, hiszen az se környezetvédelmi, se gazdasági ésszerűséggel nem indokolható, sőt kifejezetten piactorzító hatású és késlelteti a zöld átállást, ami tovább rontja a versenyképességünket. A NEKT folyamatban lévő felülvizsgálata importkitettséggel kapcsolatos célszámait tekintve jól látható, hogy hazánk energiafüggése sem változna érdemben ezek hatására, azt leginkább az energiahatékonysági és gazdasági szerkezetváltási erőfeszítések biztosíthatnák. A tervezett beruházások egy részének támogatása kedvezményes hitelből valósulna meg. Ennek szükségessége már csak azért is kérdéses, mert a legtöbb érintett tőkeerős cég a piacról is könnyen tudna forrásokat szerezni a szükséges beruházásaihoz. A földgáz vezetékhálózat fejlesztései nem indokolhatóak a hidrogén-szállítás biztosításával sem, mert ha ezt a beruházási költséget is beleszámítjuk, akkor még a zöld hidrogén előállítása is óriási fajlagos költséggel rendelkezik és így a hatékonysága megkérdőjelezhető. A szóban forgó beruházások által elérni kívánt alapvető célokhoz (energiafüggőség csökkentése, éghajlatvédelem stb.) szabályozási eszközökkel is el lehet jutni. Olyan beruházások is szerepelnek a listán, amelyek „csővégi” megoldásként különösen gyenge gazdasági és környezetvédelmi hatékonysággal rendelkeznek (pl. szén-dioxid leválasztási technológiák finanszírozása).

Javasoljuk, hogy a fenti módosítás nyomán felszabaduló összegek túlnyomó részét a (13) *Lakosság energiahatékonysági beruházásaira* csoportosítják át, 150 milliárd forintot pedig szemléletformálásra és a hatóságok megerősítésére.

INDOKOLÁS:

A beruházási lista végén található, a kibocsátáscsökkentést és az energiafüggetlenséget érdemben szolgáló energiahatékonysági beruházásokra aránytalanul kis összeg jutna: a 20 ezer lakás energetikai felújítása rendkívül csekély. A szemléletformálásra és a hatóságok megerősítésére vonatkozó indokolást ld. fentebb.

2. Célkitűzések (2.2.2 pont)

A célok felsorolásánál nagyon hiányzik az energiafelhasználás érdemi csökkentése, illetve az energiahatékonyság javítása. A valódi energiafüggetlenséget és a gazdasági versenyképességünk javulását elsősorban ezeknek a céloknak a teljesítése szolgálja. Az energiaéhség fenntartása, sőt növelése és pusztán némi szerkezetátalakítás nem fogja megoldani a strukturális gondokat és ezért az erre elköltött súlyos milliárdok ablakon kidobott pénzt jelentenek. A célkitűzések és a tervezett intézkedések emiatt nincsenek összhangban az országspecifikus ajánlásokkal sem, amely leginkább az energiahatékonyságot hiányolja a lakossági és az ipari szektorban. A tervezet a 10. (számozatlan) oldalon tartalmaz egy táblázatot arról, hogy mely intézkedések felelnek meg az országspecifikus ajánlásoknak, de ez a megfeleltetés rendkívül erőltetett, csak helyenként ad érdemi választ az EU által észrevételezett problémákra.

3. Energiaközösségek (Reform 1)

Az energiaközösségek megjelenítését a programban üdvözljük, ám a források eloszlását tartalmazó táblázat szerint erre a reformra egyetlen fillért sem fordítanánk a RePowerEU támogatási vagy hitel

összegéből. Nem derülnek továbbá ki a szövegből azok a konkrét intézkedések, amelyek az energiaközösségek elterjedését, hatékonyságuk növelését szolgálják.

4. Éghajlatvédelmi címkézés és a „ne okozz jelentős kárt” elv (2.8 és 2.9 pontok)

A tervezetben felsorolt uniós pénzből finanszírozott beruházások leginkább jelentős eszközbeszerzéseket, illetve infrastruktúra-bővítési elemeket tartalmaznak. A vonalas és telephelyi infrastruktúra kiépítése, és ezzel a megszüntetésre vagy degradálásra kerülő biológiailag aktív felületek, illetve a beszerzendő nagy értékű berendezések – jelentős környezetterheléssel járó – előállítás és szállítása összevetve a várható csekély kibocsátáscsökkenési eredményekkel és a hosszú távú negatív hatásokkal (pl. lock-in) összességében az értékelésünk szerint sérti a „ne okozz jelentős kárt” elvet és így az uniós támogatási szabályokat. A tervezet 2.8 és 2.9 pontjaiban megfogalmazott magyarázatok némileg egyoldalúan a tervezett tevékenységek csekély pozitív elemeit emelik ki, az éghajlatvédelmi hatásaikat eltúlozzák, miközben a környezeti, társadalmi és éghajlatvédelmi árnyoldalakat nem elemzik, továbbá nem vetik össze a tervezett intézkedések hatékonyságát más lehetséges intézkedésekével. A felsorolt beruházások helyett elsősorban a tőkészegény lakossági szektor energiahatékonyságának erősítésére és a kisebb energiaigényű tevékenységekre való átállásra kell helyezni a hangsúlyt.

Budapest, 2023. augusztus 10.

Lukács András
elnök